

İlgili Kanun / Madde
5953 S.B İŞK/2

T.C.
YARGITAY
9. Hukuk Dairesi

Esas No. 2020/1924
Karar No. 2021/3388
Tarihi: 03/02/2021

- BAĞIMLILIK
- ESER (TELİF) SÖZLEŞMESİ
- BAĞIMLILIK UNSURUNUN BULUNMAMASI

ÖZETİ İş sözleşmesini ve bu kapsamda basın iş sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden olan eser (telif) sözleşmesinden ayırt edici en önemli unsur ise bağımlılık ilişkisidir. Her iki sözleşmede iş görme edimini yerine getirenin iş görülen kişiye karşı ekonomik bağıllığı vardır. Ancak iş sözleşmesinde bağımlılık ilişkisini bir ekonomik ya da teknik bağımlılık olarak değil, hukuki-kişisel bağımlılık olarak anlamak gerekir. Gerçek anlamda hukuki bağımlılık, işçinin işin yürütümüne ve işyerindeki davranışlarına ilişkin talimatlara uyma yükümlülüğünü üstlenmesi ile doğar. İşçi edimini işverenin karar ve talimatları çerçevesinde yerine getirmektedir. İşçinin bu anlamda işverene karşı kişisel bağımlılığı ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda işveren ile işçi arasında hiyerarşik bir bağ vardır. İş sözleşmesine dayandığı için hukuki, işçiyi kişisel olarak işverene bağladığı için kişisel bağımlılık söz konusudur.

Her iki sözleşmenin ayırt edilmesinde bağımlılık unsuru dışında farklı unsurlar da bulunmaktadır. İş sözleşmesinde işçi, belirli veya belirsiz süreli olarak işveren için çalışır. Eser sahibi ise kural olarak uzmanlığı bakımından iş sahibinin talimatları ile bağlı değildir. Sadece sözleşme ile üstlendiği eserin

meydana getirilmesinden yani işin sonucundan sorumludur. İş sözleşmesinin varlığı, ücretin ödenmesini gerektirir. Eser (telif) sözleşmesine ilişkin hükümlerde, iş sözleşmesinin aksine sosyal nitelikte edimlere ve koruma yükümlülüklerine rastlanmaz....

.....davacının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalışırken aynı zamanda davalı işverene ait gazetede yazılar yazdığı dönemler yönünden gerek davacının kendi uzmanlık alanında yazılar yazması nedeniyle iş sahibinin talimatıyla bağlı olmadığı gerekse 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olmanın getirdiği yükümlülükler ve fiili çalışma şartları birlikte değerlendirildiğinde bağımlılık unsurunun gerçekleşmediği anlaşılmalı taraflar arasındaki hukuki ilişkinin 31.12.1996-14.08.1998 ve 15.4.1999-14.05.2008 tarihleri arası için telif sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir

DAVA: Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen kararın, temyizden incelenmesi taraf vekillerince istenilmekle, temyiz taleplerinin süresinde olduğu anlaşıldı. Dava dosyası için Tetkik Hakimi tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Davacı İsteminin Özeti:

Davacı vekili, müvekkilinin davalı şirkette gazeteci-köşe yazarı olarak Ağustos 1996 ile Kasım 2009 tarihleri arasında 5953 sayılı Basın İş Kanunu'na tabi olarak çalıştığını, kıdem tazminatına hak kazandığını, 5953 sayılı Basın İş Kanun'u gereği yılda en az bir kez ödenmek zorunda olan ikramiyenin ödenmediğini, yıllık izinlerinin kullanılmadığını ileri sürerek, kıdem tazminatı, ikramiye alacağı ve yıllık izin ücretinin davalıdan tahsilini istemiştir.

Davalı Cevabının Özeti:

Davalı vekili, davacı ile müvekkil şirketi arasında 01/09/2008 tarihinde kısmi süreli iş sözleşmesi akdedildiğini, bu sözleşme kapsamında davacının "Danışman" olarak görev yapacağını kararlaştırıldığını, daha öncesinde ise davacının Sosyal Güvenlik Kurumunda başmüfettiş olarak görev yapması nedeniyle telif sözleşmesi kurulmuş olduğunu ve Basın İş Kanunu'na tabi bir çalışan olmadığını, kıdem tazminatını hak etmediğini, talep edilen işçilik alacaklarının zamanaşımına uğradığını savunarak, davanın reddini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti:

İlk Derece Mahkemesince, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna dayanılarak, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

İstinaf Başvurusu:

İlk Derece Mahkemesinin kararına karşı, taraf vekilleri istinaf başvurusunda bulunmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti:

Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu gerekçesiyle, tarafların istinaf başvurusunun Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 353/1-b.1 maddesi gereğince ayrı ayrı esastan reddine karar verilmiştir.

Temyiz Başvurusu:

Kararı, taraf vekilleri temyiz etmiştir.

Gerekçe:

1-Dosyadaki yazılara, belgelere ve tüm dosya kapsamına göre; davacının tüm davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir.

2-Taraflar arasındaki uyuşmazlık, davacının 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun (Basın İş Kanunu) kapsamında gazeteci olup olmadığı ve taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği noktasında toplanmaktadır.

Basın İş Kanunu'nun 1. maddesinde, “Bu Kanun hükümleri Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajanslarında her türlü fikir ve sanat işlerinde çalışan ve İş Kanunundaki işçi tarifi şümulü haricinde kalan kimselerle bunların işverenleri hakkında uygulanır. Bu Kanunun şümulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir” şeklinde kurala yer verilerek Kanunun kapsamı ve gazeteci tanımı ortaya konulmuştur. Buna göre Kanunun kapsamında kalan işyerleri Türkiye’de yayınlanan gazete ve mevkutelerle haber ve fotoğraf ajansları olarak sıralanabilir. Kanunda bahsi geçen “gazete” ve “mevkute” gibi kavramların nesne anlamında olmadığı günlük gazete ya da daha uzun dönemsel yayınların basıldığı yer olan işletmenin anlaşılması gerektiği açıktır. Bununla birlikte gazete ve dönemsel yayının Türkiye’de yayınlanması bir başka zorunluluktur. Bahsi geçen dört tür işyerinde fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlar, Kanunda gazeteci olarak adlandırılmıştır.

Günlük veya çok kısa aralıklarla yayınlanan, günlük haber ileten, nispeten büyük boyutta basılı eser olarak tanımlanabilen gazetenin umuma hitap etmesi ve devamlılık göstermesi gerekir. Gazetenin yayınlanması bir başka anlatımla basılıp çoğaltılması gerekirse de, günümüzde teknoloji ve iletişimin geldiği nokta itibarıyla, gazetenin nesne olarak basımı ve dağıtımı bir zorunluluk değildir. Gazetenin elektronik ortamda, umuma açık olarak yayınlanması ve okuyucunun yararlanmasına sunulması da mümkündür. Dairemizce elektronik gazetelerin yayın koordinatörlüğünü yapan çalışanın, Basın İş Kanunu kapsamında gazeteci olduğu kabul edilmiştir.

Fikir ve sanat işinde çalışma ölçütü, gazetecilik mesleğinin yerine getirilmesine dair ve doğrudan doğruya söz konusu alanlarda çalışmayı ifade eder.

Buna göre, yazar, muhabir, redaktör, düzeltmen, çevirmen, fotoğrafçı, kameraman, ressam, karikatürist gibi çalışanlar gazetecilik mesleği ile doğrudan doğruya ilgili olup, gazeteci olarak değerlendirilmelidir. Ancak aynı tür işyerlerinde teknik sorumlu, şoför, sekreter, muhasebe elemanı, satış ve pazarlama gibi işlerde çalışanlar gazeteci olarak değerlendirilemezler.

Diğer taraftan Basın İş Kanunu'nda iş sözleşmesi tanımlanmamakla birlikte mevzuatımızda iş sözleşmesinin iki tanımı bulunmaktadır. Türk Borçlar Kanunu'nun 393. maddesine göre “Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 8. Maddesindeki tanıma göre ise iş sözleşmesi bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir. Bu tanımlar esas alındığında basın iş sözleşmesi gazetecinin bağımlı olarak iş görme, işverenin de ücret ödeme yükümlülüğünden oluşan sözleşme olarak tanımlanabilir. (Haluk Hadi Sümer, Bireysel Basın İş Hukuku, Ankara, 2020) Bu tanıma göre basın iş sözleşmesi de iş görme, ücret ve bağımlılık unsurlarını ihtiva eder. İş sözleşmesinin unsurları, aynı zamanda anılan sözleşmenin ayırt edici özellikleri olup, tarafların kararlaştırmış oldukları ilişkinin iş ilişkisi olarak tasnif edilip edilemeyeceği noktasında önem arz ederler. Buna göre taraflar aralarındaki ilişkiyi “iş sözleşmesi” olarak kabul ve tavsif etseler bile, mevcudiyeti gerekli unsurları ihtiva etmeyen sözleşmeyi “iş sözleşmesi” olarak kabul etmek imkanı olmayacaktır. (Ünal Narmanlıoğlu, İş Hukuku-Ferdi İş İlişkileri I, 4. Baskı, İstanbul, 2012)

İş sözleşmesini ve bu kapsamda basın iş sözleşmesini diğer iş görme sözleşmelerinden olan eser (telif) sözleşmesinden ayırt edici en önemli unsur ise bağımlılık ilişkisidir. Her iki sözleşmede iş görme edimini yerine getiren iş görülen kişiye karşı ekonomik bağıllığı vardır. Ancak iş sözleşmesinde bağımlılık ilişkisini bir ekonomik ya da teknik bağımlılık olarak değil, hukuki-kişisel bağımlılık olarak anlamak gerekir. Gerçek anlamda hukuki bağımlılık, işçinin işin yürütümüne ve işyerindeki davranışlarına ilişkin talimatlara uyma yükümlülüğünü üstlenmesi ile doğar. İşçi edimini işverenin karar ve talimatları çerçevesinde yerine getirmektedir. İşçinin bu anlamda işverene karşı kişisel bağımlılığı ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda işveren ile işçi arasında hiyerarşik bir bağ vardır. İş sözleşmesine dayandığı için hukuki, işçiyi kişisel olarak işverene bağladığı için kişisel bağımlılık söz konusudur.

Her iki sözleşmenin ayırt edilmesinde bağımlılık unsuru dışında farklı unsurlar da bulunmaktadır. İş sözleşmesinde işçi, belirli veya belirsiz süreli olarak işveren için çalışır. Eser sahibi ise kural olarak uzmanlığı bakımından iş sahibinin talimatları ile bağlı değildir. Sadece sözleşme ile üstlendiği eserin meydana getirilmesinden yani işin sonucundan sorumludur. İş sözleşmesinin varlığı, ücretin

ödenmesini gerektirir. Eser (telif) sözleşmesine ilişkin hükümlerde, iş sözleşmesinin aksine sosyal nitelikte edimlere ve koruma yükümlülüklerine rastlanmaz.

Somut uyuşmazlıkta; davacı, davalı şirkete ait gazetede Ağustos 1996 ile Kasım 2009 tarihleri arasında gazeteci-köşe yazarı sıfatıyla ve Basın İş Kanunu'na tabi olarak çalıştığını iddia etmiş, Mahkemece davacının 31.12.1996-31.10.2009 tarihleri arasında Basın İş Kanunu'na tabi çalışan olduğunun kabulüyle sonuca gidilmiştir. Dosya kapsamından, davacının davalı şirkete ait gazetede kendi uzmanlık alanı olan İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku konularında yazılar yazdığı, bunun karşılığında davacıya bazı dönemler “maaş” bazı dönemler ise “telif” açıklamasıyla ödemeler yapıldığı, taraflar arasında akdedilen tek yazılı sözleşmenin 01.09.2008 tarihli ve davacının danışman olarak gösterildiği “Kısmi Süreli İş Sözleşmesi” olduğu, Sosyal Güvenlik Kurumundan gönderilen yazı cevabına göre davacının 01.09.1985-14.08.1998 ve 15.04.1999-14.05.2008 tarihleri arasında Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde ve en son Başmüfettiş olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Tüm bu maddi ve hukuki olgular birlikte değerlendirildiğinde, davacının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olarak çalışırken aynı zamanda davalı işverene ait gazetede yazılar yazdığı dönemler yönünden gerek davacının kendi uzmanlık alanında yazılar yazması nedeniyle iş sahibinin talimatıyla bağlı olmadığı gerekse 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olmanın getirdiği yükümlülükler ve fiili çalışma şartları birlikte değerlendirildiğinde bağımlılık unsurunun gerçekleşmediği anlaşılacakla taraflar arasındaki hukuki ilişkinin 31.12.1996-14.08.1998 ve 15.4.1999-14.05.2008 tarihleri arası için telif sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Belirtilen bu dönemler haricinde ise davacının çalışmasının 4857 sayılı İş Kanunu ya da Basın İş Kanunu kapsamında olup olmadığı dosyadaki tüm belge ve bilgilerle birlikte değerlendirilerek sonuca gidilmelidir. Mahkemece yukarıda belirtilen hususlar irdelenmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir.

Sonuç:

Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararının ve bu karara karşı istinaf başvurusunu esastan reddeden Bölge Adliye Mahkemesi kararının, yukarıda yazılı sebepten dolayı BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin ise kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgililere iadesine, 03.02.2021 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.